

Socialstyrelsen

Bilag A

Metodebeskrivelse for evaluering i spor 2

Evaluering af det specialiserede
socialområde

oktober 2021

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af
Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Udgivet oktober 2021

Download eller se rapporten på
www.socialstyrelsen.dk.

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse
af kilde.

Digital ISBN: 978-87-94059-51-0

Indhold

Metodebeskrivelse	3
Evalueringsspørgsmål og kriterier om gyldighed og anvendelighed.....	3
Kvalitet i evalueringsrubrikker	4
Dataindsamling og analyser	4
Udvælgelse af interviewpersoner	4
Gruppeinterviews.....	5
Analyse af interviews med specialistgrupper og medarbejdere fra myndighed	6
Analyse af interviews med socialtilsynenes arbejdsgrupper	7
Kvalitativ analyse og triangulering.....	7
Belysning af interessentperspektiver.....	7
Dataindsamling og rapportering	7
Interessenter.....	8

Metodebeskrivelse

I dette bilag til rapport for Evaluering af model for specialisering redegøres for grundlag, metoder og datakilder i evalueringens analyser.

Evalueringen er gennemført i januar – juni 2021 af et evalueringsteam fra Socialstyrelsens Center for Data, Analyse og Metode.

Evalueringsspørgsmål og kriterier om gyldighed og anvendelighed

Evalueringens hovedspørgsmål vedrører specialiseringsmodellens gyldighed og anvendelighed som værktøj til beskrivelse og vurdering af specialisering på socialområdet.

Besvarelsen af de to spørgsmål har taget udgangspunkt i, at der ikke fandtes eksisterende uafhængige, eksplicite og alment accepterede kriterier for specialisering på socialområdet, som modellen kunne sammenlignes med for at evaluere dens 'kriterievaliditet'.

Modellens begrebslige gyldighed vedrører, hvor godt parametrene tilsammen dækker domænet: specialisering på socialområdet. Gyldigheden kan efter metodologien hos Scriven¹ undersøges med spørgsmål som:

- Er der genstande for vurdering, som opfylder evalueringssubrikkens parametre for fx højt specialiseringsniveau, men som alligevel *egentlig* ikke hører til på højt niveau?
- Er der omvendt genstande for vurdering, som *egentlig* hører til på højt niveau, men som ikke opfylder evalueringssubrikkens kriterier?

Evalueringsspørgsmålet om gyldighed er således formuleret som spørgsmål om 1) modellens overensstemmelse med den faglige opfattelse hos de involverede fagpersoner i afprøvningen og 2) modellens accept blandt interessenter på området.

Overensstemmelse og accept er lige som anvendeligheden undersøgt dels gennem evaluering af *de enkelte parametre* i modellen, dels gennem evaluering af *resultaterne af modellens anvendelse*:

- Er parametrene relevante og praktisk anvendelige for de involverede til beskrivelse og vurdering af specialisering?
- Er målgruppebeskrivelser og vurderinger af leverandører genkendelige og accepterede af faggrupper og centrale aktører på områderne?

---

¹ Scriven, M. (2005). "Checklists" in S. Mathison: *Encyclopedia of Evaluation*. New York: Sage Publications.

Kvalitet i evalueringsrubrikker

Evalueringen af modellens gyldighed og anvendelighed har endvidere trukket på metodelitteraturen om såkaldte evalueringsrubrikker². En evalueringsrubrik er et værktøj til indplacering af en genstand for evaluering eller vurdering i én af flere rangordnede kategorier efter et sæt kriterier. En evalueringsrubrik kan designes til afvejning af flere uafhængige variable på samme tid. Der kan altså være flere variable, som skal ændre sig, for at man kan gå fra ét niveau til et andet i en evalueringsrubrik.

Specialiseringsmodellens grundelementer kan betragtes som sådanne evalueringsrubrikker. Det følger af beskrivelsen af målgrupper, indsatsbehov og specialisering hos leverandører efter et sæt parametre eller kriterier, som er graduerede på tre niveauer (fra let til højt specialiseret), og af indplaceringen af fx en leverandør af en specialiseret social indsats på et niveau.

I forskningen³ anvendes en række kvalitetskriterier for evalueringsrubrikker, hvoraf følgende er relevante for denne evaluering:

- Kriterierne er tilsammen dækkende for evalueringsrubrikkens domæne.
- Kriterierne er ikke overlappende, så de samme aspekter hos genstanden for vurdering indgår hver for sig kun én gang i den samlede vurdering.
- Kriterierne er graduerede på flere niveauer, som tilsammen er både dækkende for hele udfaldsrummet (i dette tilfælde let til høj specialisering), og gensidigt udelukkende.
- Niveauerne er beskrevet ved gradueringer af de samme kriterier, så man kan sammenligne kriteriernes opfyldelse på tværs af niveauer.

Ovenstående kriterier blev anvendt i formuleringen af spørgsmål i interviewguides og surveys.

Dataindsamling og analyser

For hvert pilotområde i afprøvningen (erhvervet hjerneskade, autisme og synsnedsettelse) er foretaget interviews med deltagere fra henholdsvis den relevante specialistgruppe, medarbejdere fra kommunale myndighedsfunktioner på området samt medlemmer af socialtilsynenes arbejdsgrupper. I alt er gennemført ni gruppeinterviews af hver to timers varighed. Grundet den delvise nedlukning pga. covid-19 er alle interviews gennemført på virtuelle platforme (Skype eller Zoom).

Derudover blev udsendt en survey (spørgeskemaundersøgelse) til alle medlemmer af specialistgrupperne og socialtilsynenes arbejdsgrupper (jf. Bilag B). Svar i fritekst herfra er indgået i den kvalitative analyse sammen med data fra gruppeinterviews.

Udvælgelse af interviewpersoner

Rekrutteringen af interviewpersoner til de tre gruppeinterviews på hvert pilotområde er sket ved strategier for formålsbestemt udvælgelse. Fordelingen er vist i Tabel 1.

---

² I litteraturen kendt som 'evaluative rubrics'. Se fx Davidson, E.J. (2005). *Evaluation methodology Basics*. New York: Sage Publications.

³ Se Arter, J. (2012). *Creating & Recognizing Quality Rubrics: A Study Guide*. Portland, Oregon: Pearson Assessment Training Institute. Se også: Møldrup-Lakjer, M. (forthcoming, 2021). Systematisk vurdering af udvikling hos socialt udsatte børn og unge: Trivselslinealen og barnets progression. *CEPRAstriben: Evaluering og Udsathed*. Aalborg: UCN.

For hver af de tre specialistgrupper blev udvalgt interviewpersoner med fokus på at opnå variation i erfaringer og perspektiver, der så vidt muligt afspejlede sammensætningen af specialistgruppen. Deltagere i interviews med myndighedsfunktioner for hvert af de tre pilotområder blev udpeget gennem kommunale repræsentanter i initiativet Planlægningsudvalg. Endelig blev socialtilsynene bedt om at udpege interviewpersoner for hvert af de tre pilotområder blandt medlemmer af deres arbejdsgrupper. I de fleste tilfælde havde de interviewede arbejdsgruppemedlemmer medvirket til vurdering af leverandører på mere end et pilotområde; men ingen deltog i mere end ét interview.

Tabel 1 Deltagere i gruppeinterviews

	Specialistgrupper	Myndighedsfunktioner*	Socialtilsynenes arbejdsgrupper**		
			Tilsynskonsulenter	Andre**	
Autisme	6	4	3		2
Erhvervet hjerneskade	4	6	3		2
Synsnedsettelse	7	4	2		
I alt	17	14	8	4	43

Anm.: *Dækker over sagsbehandlere, faglige koordinatore, ledere og medarbejdere med andre funktioner i visitation.

**Dækker over fagkonsulenter, udviklingskonsulenter eller lignende.

Gruppeinterviews

For hvert af de ni interviews blev udarbejdet interviewguides for semistrukturerede interviews, hvori indgik elementer af både fokusgruppe og gruppeinterview. Fokusgruppe-teknikker er velegnede til generering af kvalitative data om på forhånd definerede temaer, hvor nuancer og perspektiver træder frem i interaktionen mellem deltagerne⁴. Fokusgruppeteknikker blev anvendt fx til diskussion af forståelser af 'kompleksitet' og andre centrale begreber på fagområderne. I andre dele af interviewet anvendtes i stedet en interviewteknik, hvor interviewpersonerne én for én svarede på samme spørgsmål fra interviewerens.

Alle interviews blev lydoptaget og transskriberet.

Specialistgrupper

Den generelle model for beskrivelse af specialisering har været under udvikling samtidig med, at specialistgrupperne har medvirket til udarbejdelse af målgruppebeskrivelser. Som afsæt for interviews med specialistgrupperne indgik derfor en mundtlig præsentation af modellen (ved evaluator 1) og en visning af grundelementerne med parametre for en målgruppes karakteristika og indsatsbehov (Tabel 1 og Tabel 2 i evalueringsrapporten). Derefter spurgte interviewerens (evaluator 2) ind til, hvorvidt der efter specialistgruppernes opfattelse var overensstemmelse mellem den udarbejdede målgruppebeskrivelse og den ramme for målgruppebeskrivelse, som indgår i den generelle model.

⁴ Halkier, B. (2015): 'Fokusgrupper' i Brinkmann S. & Tanggaard, L. *Kvalitative Metoder – En grundbog*. Hans Reitzels Forlag, s. 137-151.

Myndighedsfunktioner

Den afprøvede specialiseringsmodel er ikke udformet som en visitationsmodel for konkrete borgere, men som en model og ramme for beskrivelse af målgrupper og indsatsbehov på tre idealtypiske niveauer. Denne del af evalueringen vedrører derfor ikke modellens konkrete anvendelighed i en visitationspraksis, men dens kommunikative gyldighed⁵ for sagsbehandlere, visitatorer og andre medarbejdere i myndighedsfunktioner: Kan specialiseringsmodellens grundelementer og sammenhængen mellem kompleksiteten i målgruppers problemstillinger og deres indsatsbehov gøres forståelig og acceptabel for medarbejdere i myndighedsfunktioner? Er grundelementerne i modellen kompatible med eksisterende praksis?

De interviewede var sagsbehandlere, faglige koordinatore, ledere og medarbejdere med andre funktioner i visitation af borgere på hvert af de tre pilotområder. En præsentation af specialiseringsmodellen og uddrag af målgruppebeskrivelsen for det relevante område var også her nødvendig, idet interviewpersonerne ikke havde indgået i afprøvningen eller i initiativet i øvrigt.

I interviewet blev interviewpersonerne endvidere præsenteret for kvalitative vignetter⁶ med en borgercase fra hvert af de tre pilotområder. Præsentationen af såvel specialiseringsmodel som borgercase blev anvendt til diskussion af interviewpersonernes forståelse af problemstillinger, kompleksitet og indsatsbehov som de kom til udtryk i hhv. modellen, casen og interviewpersonernes egen faglige opfattelse.

Analyse af interviews med specialistgrupper og medarbejdere fra myndighed

De kvalitative interviewdata fra specialistgrupper og medarbejdere i myndighedsfunktioner blev kategoriseret og analyseret ved brug af kvalitative displays. Et display tilbyder en systematisk fremgangsmåde til at fremstille kvalitative data i koncentreret form⁷. Formålet med anvendelsen var at fremme gennemsigtigheden i analysearbejdet og således at understøtte overholdelsen af Dahler-Larsens⁷ tre grundregler i kvalitativ metode om *autenticitet*, *inklusion* og *transparens*.

Displays blev konstruerede som matricer med dimensioner for over- og undertemaer og for informantgrupper: specialistgrupper eller medarbejdere fra myndighed samt opdeling på pilotområder (erhvervet hjerneskade, autisme og synsområdet). Dermed udgjorde matricerne et overblik over variationen i de kvalitative data på tværs af informantgrupper og temaer, som kunne anvendes i analyse og rapportering.

Temaerne til displayet blev i første omgang udledt deduktivt på baggrund af interviewguidens temaer og derpå induktivt med afsæt i temaer identificeret i data. De induktivt udledte temaer kunne både optræde på tværs af informantgrupper og pilotområde eller optræde inden for en/et eller flere af disse, idet forskelle mellem informantgrupperne og pilotområderne var centrale at afdække i analysen. Data blev i udgangspunktet inkluderet i displayet i oprindelig form fra transskriptioner, og der er således i begrænset omfang foretaget kondensering af pointer forinden analysen. Alle data, der relevant faldt inden for de definerede temaer, blev inkluderet, herunder også data, der mere perifert var i berøring med det pågældende tema. Kun data uden direkte relevans for evalueringsspørgsmålene blev ikke inkluderet i displayet.

---

⁵ Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009): *Interview. Introduktion til et håndværk*. 2. udg. Hans Reitzel.

⁶ Harrits, G.S. & Møller, M.Ø. (2020): Qualitative Vignette: A Mixed Methods Design. *Journal of Mixed Methods Research*.

⁷ Dahler-Larsen, P. (2008): *At fremstille kvalitative data*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Analyse af interviews med socialtilsynenes arbejdsgrupper

En tværgående tematisk analyse blev gennemført af de kvalitative data fra interviews med medarbejdere fra socialtilsynenes arbejdsgrupper. Det blev ikke vurderet muligt eller hensigtsmæssigt i alle tilfælde at opdele formidlingen af resultater mellem de tre pilotområder, idet interviewpersonerne typisk havde foretaget vurderinger af leverandører på flere pilotområder og derfor delte tværgående erfaringer. Hvor der i rapporten er præsenteret erfaringer specifikt relateret til arbejdsgruppernes vurdering af leverandører på ét af pilotområderne, skyldes det, at det i interviewet blev ekspliciteret, at den pågældende pointe specifikt var relateret til et bestemt pilotområde. Det gælder særligt erfaringer relaterede til vurdering af matrikelløse leverandører på synsområdet.

Kvalitativ analyse og triangulering

Kvalitative displays er anvendt til understøttelse af, at variationen i de kvalitative data inden for hver tematisk kategori er anvendt og repræsenteret i analyse og rapportering. Det er dog ikke muligt på baggrund af de afholdte gruppeinterviews med medlemmer af specialistgrupper og socialtilsynenes arbejdsgrupper at tegne et fuldstændigt billede af perspektiverne hos alle medlemmer af de grupper, interviewpersonerne er udvalgt fra.

I analyse og rapportering af evalueringens resultater for specialistgrupper og socialtilsynenes arbejdsgrupper er derfor foretaget triangulering mellem de kvantitative data fra surveys, der gav indikationer på de overordnede mønstre, og de kvalitative interviewdata, der bidrog til forklaring og nuancering af disse mønstre. Endvidere er anvendt kvalitative data fra både gruppeinterviews og fritekstfelter i surveys for på denne måde at opnå både dybde og bredde i analysen.

Det følger af de ovennævnte grundregler i kvalitativ metode, at når udsagn fra evalueringens informanter gengives i rapporten med formen: "Interviewpersoner giver udtryk for..." eller: "Det er informanternes erfaring, at...", så kan disse gengivelser ikke uden videre opfattes som udtryk for opfattelsen hos hele gruppen. I stedet skal rapportens samlede præsentation af erfaringer og perspektiver for hvert tema opfattes som en visning af variationen i informanternes udsagn inden for det pågældende tema (inklusionsreglen). Konkrete udsagn der er gengivet som citater præsenteres let bearbejdet under hensyntagen til læsevenlighed samt reglen om autentisk gengivelse af ordvalg og mening.

Belysning af interessentperspektiver

Dataindsamling og rapportering

Belysningen af interessentperspektiver er sket gennem interessenter repræsenteret i Det Rådgivende Udvalg og i Planlægningsudvalget i spor 2 i Evalueringen af det specialiserede socialområde.

Interessenternes bemærkninger afgivet i forbindelse med møder i de to udvalg indgår i datagrundlaget. Særskilt dataindsamling til evalueringen er først og fremmest foretaget i forbindelse med et evalueringsseminar d. 18. maj 2021, hvor Socialstyrelsens evaluører foretog optegnelser fra drøftelsen af udfaldet af afprøvningen og af evalueringens foreløbige resultater. Umiddelbart efter evalueringsseminaret foretoges en skriftlig opfølgning, hvor

interessenterne havde mulighed for at indsende supplerende skriftlige bemærkninger vedrørende specialiseringsmodellens egnethed som udgangspunkt for specialeplanlægning. Endelig blev indhentet mundtlige og skriftlige bemærkninger til udkast til evalueringsrapport i forbindelse med møder med Det Rådgivende Udvalg d. 3. juni 2021 og med Planlægningsudvalget d. 7. juni 2021.

I den endelige evalueringsrapport er interessenternes tilbagemeldinger og perspektiver på specialiseringsmodellen så vidt muligt alle repræsenteret. Detaljerede konkrete forslag til forbedringer i specialiseringsmodellens parametre er dog udeladt af hensyn til rapportomfanget.

Interessenter

Følgende organisationer har som medlemmer af et eller begge af de to udvalg indgået i denne del af evalueringen:

- Dansk Erhverv
- Dansk Socialrådgiverforening
- Danske Handicaporganisationer
- Danske Regioner
- Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE)
- Den Administrative Styregruppe for Social- og Specialundervisningsområdet i den midtjyske region (DASSOS)
- Den Administrative Styregruppe i Nordjylland (DAS)
- Embedsmandsudvalget for Socialområdet
- Fagforening og A-kasse (FOA)
- Foreningen af Døgn og Dagtilbud (FADD)
- KL
- Landsorganisationen for Sociale Tilbud (LOS)
- Region Hovedstaden
- Region Midtjylland
- Region Nordjylland
- Region Sjælland
- Region Syddanmark
- Selveje Danmark
- Socialdirektørforum
- Socialpædagogernes Landsforbund
- Socialt Lederforum
- Socialtilsyn Hovedstaden
- Socialtilsyn Midt
- Socialtilsyn Nord
- Socialtilsyn Syd
- Socialtilsyn Øst
- Sundhedsstyrelsen
- Styregruppen RS17

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk